

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 28/2014-20

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 23. januára 2014 v senáte zloženom z predsedu Jána Lubyho, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Ladislava Orosza (sudca spravodajca) predbežne prerokoval sťažnosť B. J.; obchodnej spoločnosti S. P. I., s. r. o., Zámocká 20, Bratislava; P. H.; V. H., a Ing. B. H., zastúpených spoločnosťou Beňo & partners advokátska kancelária, s. r. o., Námestie sv. Egídia 93, Poprad, konajúcou prostredníctvom konateľ a advokáta JUDr. Jozefa Beňa, PhD., vo veci namietaného porušenia ich základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Okresného súdu Poprad sp. zn. 11 C 836/1997 z 21. septembra 2012 a rozsudkom Krajského súdu v Prešove sp. zn. 16 Co 171/2012 z 21. marca 2013 a takto

rozhodol:

Sťažnosť B. J., obchodnej spoločnosti S. P. I., s. r. o., P. H., V. H. a Ing. B. H. odmieta.

O d ô v o d n e n i e:

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 4. júla 2013 elektronicky a 8. júla 2013 poštou doručená sťažnosť B. J. (ďalej len „sťažovateľ v 1. rade“); obchodnej spoločnosti S. P. I., s. r. o., Zámocká 20, Bratislava (ďalej len „sťažovateľka v 2. rade“); P. H. (ďalej len „sťažovateľ v 3. rade“); V. H., a Ing. B. H. (spolu ďalej len „sťažovatelia“), zastúpených spoločnosťou Beňo & partners advokátska kancelária, s. r. o., Nám. sv. Egídia 93, Poprad, konajúcou prostredníctvom konateľa a advokáta JUDr. Jozefa Beňa, PhD., vo veci namietaného porušenia ich základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) rozsudkom Okresného súdu Poprad (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 11 C 836/1997 z 21. septembra 2012 a rozsudkom Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 16 Co 171/2012 z 21. marca 2013.

Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že L. G., v následnom súdnom spore vystupujúca v procesnom postavení žalobkyne (ďalej len „žalobkyňa“) založila vlastnú nehnuteľnosť zapísanú na LV... v prospech O., a. s. (ďalej len „žalovaná v 1. rade“), na účely zabezpečenia svojho záväzku vrátiť bankový úver. V dôsledku riadneho a včasného nesplácania úveru sa tento stal predčasne splatným. Žalovaná v 1. rade splnomocnila obchodnú spoločnosť S., spol. s r. o., P. (ďalej len „žalovaná v 2. rade“), predajom zálohu. Žalovaná v 2. rade záloh predala na základe kúpnej zmluvy obchodnej spoločnosti H., spol. s r. o., P. (ďalej len „žalovaná v 3. rade“), a sťažovateľovi v 1. rade (v procesnom postavení žalovaného vo 4. rade, pozn.). Kúpnu zmluvu namiesto žalobkyne podpísal štatutárny orgán žalovanej v 2. rade, ktorý konal na základe splnomocnenia od žalovanej v 1. rade. Žalovaná v 3. rade a sťažovateľ v 1. rade nehnuteľnosť neskôr predali ďalším žalovaným. Predaj zálohu sa uskutočnil za právneho stavu účinného k 10. októbru 1997.

Sťažovatelia (v procesnom postavení žalovaných vo 4., v 5., 7., 8. a 9. rade, pozn.) uviedli, že *„podstatou sporu medzi účastníkmi bol spor o vlastnícke právo k nehnuteľnosti medzi žalobkyňou, ktorá bola vo vzťahu k tejto nehnuteľnosti záložcom a žalovanými v 5. (sťažovateľka v 2. rade, pozn.) a 6. rade (Ing. J. R., S., pozn.), ktorí boli v čase vydania napadnutého rozhodnutia zapísaní na liste vlastníctva z titulu kúpy nehnuteľnosti. Žalovaný v 1. rade bol záložným veriteľom. Žalovaný v 2. rade bol osobou vykonávajúci predaj*

zálohu. Ostatní účastníci konania boli účastníkmi scudzovacích zmlúv, na základe ktorých vlastnícke právo žalobkyne prešlo na žalovaných v 5. 6. rade.“.

Podľa sťažovateľov podstatou argumentácie žalobkyne bolo najmä jej tvrdenie, že „plná moc, ktorou žalobkyňa ako záložca poverila žalovaného v 1. rade ako záložného veriteľa na predaj zálohu je neplatná z dôvodu rozporu záujmov zástupcu a zastúpeného. Okrem toho žalobkyňa namietala oprávnenie žalovaného v 1. rade ako záložného veriteľa splnomocniť na predaj zálohu ďalšiu osobu, ktorou bol žalovaný v 2. rade.“.

Proti argumentácii žalobkyne sa žalovaní bránili právnym názorom, podľa ktorého „na predaj zálohu záložným veriteľom v mene a na účet záložcu nie je potrebné žiadne splnomocnenie. Záložný veriteľ koná pri predaji zálohu v mene záložcu bez ohľadu na to, či s tým záložca súhlasí alebo nesúhlasí. Jediným predpokladom na toto konanie je, aby v čase predaja zálohu boli splnené podmienky na jeho predaj uvedené v záložnej zmluve. Tento právny stav platil podľa názoru žalovaných aj pred novelou OZ účinnou od 1. 1. 2003, ktorá výslovne stanovila, že pri výkone záložného práva koná záložný veriteľ v mene záložcu (§ 151m ods. 6 OZ).“.

Okresný súd o žalobe žalobkyne rozhodol rozsudkom sp. zn. 11 C 836/1997 z 21. septembra 2012, pričom v ňom okrem iného určil, že žalobkyňa je vlastníčkou spornej nehnuteľnosti. Tento právny záver okresný súd v podstatnom odôvodnil tieto:

«a) Na kúpnej zmluve zo dňa 10. 10. 1997 nie je pri podpise predávajúceho uvedené meno žalobkyne ako predávajúcej ale len názov žalovaného v 2. rade. Z uvedeného súd usúdil, že žalovaný v 2. rade (S., s. r. o.) predal nehnuteľnosť vo vlastnom mene, na čo nemal ako nevlastník právo.

b) Žalovaný v 2. rade (S., s. r. o.) nemohol konať v mene žalobkyne ale len v mene žalovaného v 1. rade (banka), čím mal podľa názoru súdu prekročiť svoje oprávnenie z mandátnej zmluvy.

c) Žalovaný v 2. rade (S., s. r. o.) mal podľa názoru súdu prvého stupňa z titulu záložnej zmluvy oprávnenie konať len ako sprostredkovateľ predaja a nemal oprávnenie uzatvárať kúpnu zmluvu vo svojom mene alebo v mene žalobkyne.

d) Neplatnosťou kúpnej zmluvy zo dňa 10.10.1997 z hore uvedených dôvodov súd odvodil neplatnosť všetkých ďalších scudzovacích zmlúv na základe zásady „nemo plus iuris“ a určil vlastnícke právo žalobkyne.»

Proti rozsudku okresného súdu podali sťažovatelia odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd rozsudkom sp. zn. 16 Co 171/2012 z 21. marca 2013 tak, že napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil. Sťažovatelia uvádzajú, že krajský súd odôvodnil svoje rozhodnutie predovšetkým tým, že *„v plnej moci na predaj zálohu žalobkyňa výslovne vymedzila osobu, ktorú na predaj zálohu poverila. Touto osobou bol výlučne žalovaný v I. rade, ktorý mohol konať len osobne, bez možnosti splnomocniť na predaj zálohu inú osobu.“*. S ostatnými námietkami sťažovateľov sa odvolací súd podľa sťažovateľov vysporiadal tak, že ich spoločne označil za účelové a nedôvodné.

Sťažovatelia v sťažnosti formulujú výhrady voči právnym záverom vyplývajúcim z napadnutých rozsudkov okresného súdu a krajského súdu, ktoré považujú za nesprávne z hľadiska právneho posúdenia relevantných hmotnoprávných ustanovení príslušných právnych noriem vzťahujúcich sa na predmetnú právnu vec, a zároveň podávajú vlastnú interpretáciu príslušných právnych noriem aplikovateľných na posudzovanú právnu vec.

V konaní pred súdom prvého stupňa i odvolacím súdom sťažovatelia namietali, že *„žiadna plná moc záložcu pre záložného veriteľa nebola potrebná a preto nemá právny význam skúmať jej platnosť alebo správnosť jej realizácie. Oprávnenie záložného veriteľa prediť záloh v mene záložcu spôsobom dohodnutým v zmluve vyplýva zo samotnej povahy inštitútu záložného práva...“*.

V tejto súvislosti sťažovatelia argumentovali tým, že *„záložca udeľuje súhlas na predaj zálohu v prípade nesplnenia zabezpečeného záväzku tým, že záloh do zálohy odovzdá. Ius distrahendi záložného veriteľa vzniká priamo v prípade nesplnenia zabezpečeného záväzku. Žiadny osobitný súhlas alebo dokonca splnomocnenie nie je záložný veriteľ povinný vyžadovať.“*

Podľa sťažovateľov z odôvodnenia rozhodnutí oboch súdov (najmä však z odôvodnenia odvolacieho súdu) nie je zrejmé, na základe čoho súdy dospeli k názoru, že:

„a) v rozhodnom čase bola na predaj zálohu potrebné zmluvné plnomocenstvo záložcu

b) v rozhodnom čase sa právnická osoba v postavení splnomocnenca nemohla nechať zastúpiť ďalším splnomocnencom bez súhlasu splnomocniteľa“, čím sa súdy vyhli „dvom najzásadnejším právnym sporným otázkam majúcim vplyv na rozhodnutie v merite veci“.

Za relevantné pochybenie v postupe okresného súdu a krajského súdu sťažovateľa považujú tiež skutočnosť, že *„konali so žalovaným 3./ - H., spol. s r.o. napriek tomu, že táto právnická osoba zanikla dňa 12. 9. 2008. Uvedená procesná skutočnosť vyplýva okrem iného aj z uvedenia žalovaného 3./ v záhlaví oboch rozsudkov, hoci v čase ich vyhlásenia preukázateľne nemal procesnú subjektivitu.“* Podľa sťažovateľov *„až po právoplatnosti rozhodnutia o zastavení konania voči žalovanému 3./ mohol súd v konaní pokračovať“*.

Na základe argumentácie uvedenej v sťažnosti sa sťažovatelia domáhajú, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol:

„Rozsudkom Krajského súdu v Prešove zo dňa 21. 3. 2013, sp. zn. 16 Co/171/2012, ktorým bol potvrdený rozsudok okresného súdu Poprad zo dňa 21. 9. 2012, sp. zn. 11 C 836/1997 bolo porušené ústavné právo sťažovateľov zaručené článkom 46 ods. 1 Ústavy SR.

Ústavný súd predmetné rozhodnutia zrušuje a vec vracia okresnému súdu Poprad, aby vo veci znovu konal a rozhodol.

Ústavný súd priznáva sťažovateľovi náhradu trov konania.“

II.

Podľa čl. 127 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú

Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Ústavný súd v prvom rade poukazuje na § 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde, podľa ktorého je ústavný súd viazaný návrhom sťažovateľov, ktorí sú v tomto prípade zastúpení kvalifikovaným právnym zástupcom. Ústavný súd preto v danej veci sťažnosť predbežne prerokoval len v rozsahu namietaného porušenia toho základného práva, vyslovenia porušenia ktorého sa sťažovatelia domáhajú v návrhu na rozhodnutie, t. j. v petite sťažnosti. Tvrdenia o porušení základných práv podľa čl. 36 ods. 1 a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd, ktoré sťažovatelia uvádzajú v texte sťažnosti mimo petitu, je v súlade s doterajšou judikatúrou ústavného súdu potrebné považovať iba za súčasť argumentácie sťažovateľov (III. ÚS 149/04, II. ÚS 65/07).

1. K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 836/1997 a jeho rozsudkom z 21. septembra

Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne.

Z princípu subsidiarity vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd sa pri uplatňovaní svojej právomoci riadi zásadou, že všeobecné súdy sú ústavou povolané chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (m. m. IV. ÚS 236/07). Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany svojich základných práv alebo slobôd môže domôcť využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie (m. m. IV. ÚS 115/07).

Sťažovatelia sťažnosťou napádajú postup okresného súdu v napadnutom konaní a napadnutý rozsudok vydaný v tomto konaní, ktorým okresný súd určil, že žalobkyňa je vlastníčkou nehnuteľností zapísaných na LV...

Zo zistení ústavného súdu vyplýva, že sťažovatelia využili svoje právo podať proti namietanému postupu a namietanému rozsudku okresného súdu odvolanie, o ktorom bol oprávnený a aj povinný rozhodnúť krajský súd. Právomoc krajského súdu rozhodnúť o odvolaní sťažovateľov v danom prípade vylučuje právomoc ústavného súdu.

Vzhľadom na túto skutočnosť ústavný súd pri predbežnom prerokovaní túto časť sťažnosti odmietol podľa § 25 ods. 2 prvej vety zákona o ústavnom súde z dôvodu nedostatku svojej právomoci.

2. K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 16 Co 171/2012 a jeho rozsudkom z 21. marca 2013

Zo zistení ústavného súdu vyplýva, že proti napadnutému rozsudku krajského súdu podali sťažovatelia 7. júna 2013 dovolanie, o ktorom do dňa predbežného prerokovania sťažnosti Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako dovolací súd ešte nerozhodol (okresný súd odstúpil dovolanie sťažovateľov najvyššiemu súdu ako dovolaciemu súdu 11. novembra 2013, pozn.).

Ústavný súd v súvislosti so skutočnosťou, že sťažovatelia proti napadnutému rozsudku krajského súdu podali aj dovolanie, poukazuje na svoju ustálenú judikatúru (m. m. IV. ÚS 177/05), podľa ktorej vyčerpaním opravných prostriedkov alebo iných právnych prostriedkov, ktoré zákon sťažovateľovi na ochranu jeho základných práv alebo slobôd účinne poskytuje a na ktorých použitie je sťažovateľ oprávnený podľa osobitných predpisov, nemožno rozumieť už samotné podanie tohto účinného oprávneného právneho prostriedku oprávnenou osobou, ale až rozhodnutie o ňom príslušným orgánom. Iná interpretácia by v danej veci mala za následok nežiaducu situáciu, keď by to isté rozhodnutie súčasne preskúmavali tak všeobecný súd, ako aj ústavný súd. Sťažnosť podľa čl. 127 ods. 1 ústavy nepredstavuje právny prostriedok nápravy, ktorý možno využiť súčasne popri iných prostriedkoch nápravy, ktoré má sťažovateľ k dispozícii; sťažnosť je prípustná iba vtedy, ak napriek vyčerpaniu všetkých prípustných prostriedkov nápravy došlo podľa tvrdenia sťažovateľa k porušeniu jeho základných práv alebo slobôd (m. m. IV. ÚS 21/02).

V okolnostiach posudzovanej veci sťažovatelia podaním dovolania, ako aj podaním sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy vedome vytvorili stav, keď by o ich veci mali súbežne rozhodovať dva orgány súdneho typu (najvyšší súd ako dovolací súd a ústavný súd), čo nie je v podmienkach právneho štátu rešpektujúceho princíp právnej istoty z ústavného hľadiska akceptovateľné, pretože by tým mohlo dôjsť k vydaniu dvoch rozdielnych rozhodnutí v tej istej veci. Vzhľadom na skutočnosť, že uplatnenie právomoci dovolacieho súdu vo veci

sťažovateľov predchádza uplatneniu právomoci ústavného súdu, možno považovať podanie sťažnosti ústavnému súdu ešte pred rozhodnutím dovolacieho súdu o poslednom procesnom prostriedku, ktorý bol sťažovateľmi využitý, ako predčasné (m. m. IV. ÚS 142/2010).

Ústavný súd, vychádzajúc aj z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“), vo svojej ustálenej judikatúre (napr. I. ÚS 169/09, I. ÚS 289/09, IV. ÚS 142/2010) vyslovuje právny záver, podľa ktorého v prípade podania mimoriadneho opravného prostriedku (dovolania) a súbežne podanej sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy je takáto sťažnosť považovaná za prípustnú až po rozhodnutí o dovolaní. V nadväznosti na tento právny záver ústavný súd v záujme právnej istoty sťažovateľov zároveň poukazuje na svoje predchádzajúce rozhodnutia (napr. m. m. I. ÚS 184/09, I. ÚS 237/09, I. ÚS 239/09, IV. ÚS 49/2010, IV. ÚS 453/2010), v ktorých vyslovil, že lehota na prípadné podanie sťažnosti po rozhodnutí o dovolaní bude považovaná v zásade za zachovanú aj vo vzťahu k predchádzajúcemu právoplatnému rozhodnutiu, s výnimkou prípadov, keď to konkrétne okolnosti veci zjavne vylučujú. Nie je preto dôvodné, aby sťažovatelia v prípade podania dovolania podali zároveň aj sťažnosť podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, pretože aj za predpokladu, že by dovolací súd dospel k záveru, že dovolanie nie je prípustné, nemožno sťažnosť podľa čl. 127 ods. 1 ústavy smerujúcu proti rozhodnutiu, ktoré predchádzalo rozhodnutiu dovolacieho súdu, odmietnuť pre jej oneskorenosť (porovnaj k tomu aj rozsudok ESLP z 8. novembra 2007 vo veci Soffer proti Českej republike, sťažnosť č. 31419/04, alebo rozsudok ESLP z 12. novembra 2002 vo veci Zvolský a Zvolská verus Česká republika, sťažnosť č. 46129/99, a jeho body 51, 53, 54).

Vzhľadom na tieto skutočnosti sa ústavný súd podanou sťažnosťou v tejto časti meritórne nezaoberal, ale ju pri predbežnom prerokovaní podľa zásady ratio temporis odmietol ako neprípustnú (predčasne podanú) podľa § 53 ods. 1 v spojení s § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Vzhľadom na odmietnutie sťažnosti ako celku sa už ústavný súd ďalšími požiadavkami sťažovateľov na ochranu ústavnosti nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. januára 2014